

Kunnskapsbasert språkarbeid

Utarbeidet i perioden 2022 – 2026

Gjelder hele oppvekst 0-16 år

Språkplan barnehage

OO2022 Oppfølgingsordningen
Kunnskapsbasert språkarbeid 0-16 år

Språkarbeid i barnehagen

«Alle barn skal få god språkstimulering gjennom barnehagehverdagen, og alle barn skal få delta i aktiviteter som fremmer kommunikasjon og en helhetlig språkutvikling.»

Rammeplan 2017. Språkarbeidet i barnehagen opptrer sjelden isolert. Dette arbeidet gjøres på tvers av fagområder og er en integrert del av de ansattes arbeidshverdag. Hvordan personalet møter barna, med utgangspunkt i aldersstrinn og forventet språkforståelse, er avgjørende for kvaliteten på kommunikasjonen og språkarbeidet. Personalet trenger derfor en progresjonsplan som indikerer aldersadekvat utvikling hos barn. Planen skal sikre at personalet ser hva barna trenger å styrkes i og hva som bør jobbes med på de ulike aldersgruppene.

Barnehagesekken

«Personalet skal se omsorg, lek, danning og læring, herunder språklæring i sammenheng.» Stilet er hentet fra Udir-veilederen: Språk i barnehagen – mye mer enn prat. Denne veilederen ligger til grunn for mye av praksisen i våre barnehager og danner dermed grunnlaget for innholdet i barnehagens del av språkplanen for oppvekst på Vegårshei.

I denne sammenheng bruker vi «Barnehagesekken» som et visuelt overgangsobjekt for ansatte, barn og foreldre. Det er viktig at vi i barnehagesektoren er enige om hva barna våre skal ha med seg fra barnehagen når det kommer til konkret språkarbeid. Innholdet i Barnehagesekken er knyttet til eventyr, sanger, leker, rim og regler. Det kan gi barna gode fellesskapsopplevelser i barnehagetiden, trygghet i overgangen mellom barnehage og skole og et fint startpunkt for lærere i småskolen.

Det strukturerte språkarbeidet i barnehage

Barnehagene på Vegårshei legger til rette for språkgrupper. I språkgruppen starter den voksne med dialogisk lesing, etterfulgt av bobling rundt fokusord. Gruppen snakker om begrepet, ser på bilder, klipper staver, undrer rundt konkreter og spiller Memory med nøkkelord. Mot slutten av språkgruppen blir det lagt til rette for lekaktivitet som for eksempel: rim, regler, sang, maling eller rollelek. Hovedfokus i dialogisk lesing (medlesing) er samtalen mellom barna og den voksne, og at man bruker samme bok flere ganger. Dette er et godt redskap for å utvikle barns språk og vokabular. Gode bøker for dialogisk lesing har mange bilder med detaljer og ikke så mye eller kompleks tekst.

Høytlæsning skjer både i samling og i uformelle situasjoner i barnehagehverdagen, for eksempel at et barn kommer med en bok og gir uttrykk for at de ønsker å bli lest for. Forskning viser at høytlæsning for barn gir god språklig gevinst, ved at det styrker talespråket og barnas lese- og skriveferdigheter. Høytlæsning er en verdifull aktivitet for barna her- og nå.

Kjennetegn på god praksis:

- Alle barn blir lest for hver dag
- Dialogisk lesing med alle barn
- Barnehagen har et godt utvalg av bøker, lett tilgjengelige for barna
- Det er alltid mulighet for barna å trekke seg tilbake med ei bok

Det uformelle språkarbeidet i barnehagen

I barnehagen skjer språkutvikling hele dagen – i lek, i rutinesituasjoner, i samspill og i møte med voksne og barn. Den uformelle språkopplæringen er en naturlig og integrert del av hverdagen, og bygger på barnas egne interesser, nysgjerrighet og behov for å uttrykke seg og bli forstått.

Gjennom samtaler ved matbordet, i garderoben, på tur, i rollelek og under høytlæsning, får barna rike og varierte erfaringer med språk. De møter nye ord, lærer å stille spørsmål, forhandle, forklare og fortelle. Personalet har en viktig rolle som språkmodeller – de lytter, setter ord på handlinger og følelser, utvider barnas uttrykk og skaper rom for dialog.

Barnehagens språkplan skal være trygt, stimulerende og inkluderende. Alle barn skal oppleve mestring og få støtte i sin språkutvikling, uavhengig av morsmål og språklig bakgrunn. Gjennom bevisst bruk av eventyr, sanger, rim og regler, samt lek og bevegelse, legges et solid grunnlag for videre språklæring og skolegang.

1-2 åringer

Sosial kompetanse og lekekompetanse

Øve seg på å:

- ta initiativ
- ta andres perspektiv
- vise omtanke for andre
- uttrykke sine egne følelser
- ta imot korte beskjeder
- vente på tur
- følge regler
- ha felles oppmerksomhet
- være trygg i en gruppe
- ta av seg klær og sko
- vise glede i samspill med andre

Hva kan vi forvente av 1-2 åringer:

- Har begynnende ferdigheter i å leke med andre/parallell-lek
- Utforsker gjenstander og leker
- Er aktiv i grovmotorisk lek
- Øver seg på å dele og vente på tur i lek
- Pusler enkle puslespill
- Inviterer andre
- Deitar i enkel konstruksjonslek
- Har tumlelek med løping og hopping

Kommunikasjon, språk og tekst

- Gjenkjenner ulike eventyr gjennom fortelling, bøker og konkreter
- Viser interesse for sang, rim og regler
- Viser interesse for bildebøker
- Blir kjent med enkle sanger med og uten bevegelse
- Blir presentert for klapping av stavelser i ord og navn

Antall, rom og form

- Blir kjent med tallrekka 1-3
- Deitar i rydding for å bli kjent med sortering og kategorisering
- Blir kjent med ulike former: trekant, trekant og strike
- Blir kjent med ulike telleregler
- Blir kjent med motsetningsord

3-4 åringer

Sosial kompetanse og lekekompetanse

Øve seg på å:

- dele med andre
- vente på tur
- ta imot korte beskjeder
- følge regler
- kle på seg selv
- holde fokus over tid
- ha felles oppmerksomhet
- mestre overgang
- hevde seg i lek og stå opp for seg selv
- uttrykke sine egne tanker og meninger
- kunne trøste

Hva kan vi forvente av 3-4 åringer:

- Har et variert lekerapportar: begynnende rollelek, konstruksjonslek og regeltekst
- Inviterer andre barn og blir invitert inn i lek
- Øver seg på å tilnærme seg lek på en positiv måte, med støtte fra voksen ved behov
- Viser adekvat oppførsel og reaksjon i samspill med andre
- Klarer å regulere seg selv i hverdagslige aktiviteter på avdelingen (måltid, garderobe, lek)
- Viser empati og evne til å sette seg inn i andres opplevelser

Kommunikasjon, språk og tekst

- Kjenner til eventyrene Bukkene Bruse, Rødette og ulven, og Skinnvotten
- Kan gjenta sanger og regler
- Bruker bøker aktivt – høytlæsning, dialogisk lesing (språkgrupper)
- Øver seg på å bruke preposisjoner
- Setter sammen setninger med ord i riktig rekkefølge
- Kan uttrykke egne ønsker, behov og følelser verbalt
- Kan begynne å kjenne igjen bokstaver (navnet ditt)

Antall, rom og form

- Begynner å få kjennskap til tallrekka 1-10 (tall og symboler i spill)
- Har begynnende ferdigheter i møte med geometriske figurer
- Sorterer i kategorier: farger, antall, størrelse mm
- Bruker noen overbegrep som for eksempel møbler, frukt, farger
- Har ferdigheter om ord som betyr «det samme som» og «det motsatte av» (stor-liten, kort-lang)

Språkarbeid i barnehagen

«Alle barn skal få god språkstimulering gjennom barnehagehverdagen, og alle barn skal få delta i aktiviteter som fremmer kommunikasjon og en helhetlig språkutvikling.»

Rammeplan 2017. Språkarbeidet i barnehagen opptrer sjelden isolert. Dette arbeidet gjøres på tvers av fagområder og er en integrert del av de ansattes arbeidshverdag. Hvordan personalet møter barna, med utgangspunkt i alderstrinn og forventet språkførstelse, er avgjørende for kvaliteten på kommunikasjonen og språkarbeidet. Personalet trenger derfor en progresjonsplan som indikerer aldersdekkende utvikling hos barn. Planen skal sikre at personalet ser hva barna trenger å styrkes i og hva som bør jobbes med på de ulike aldersgruppene.

Barnehagesekken

«Personalet skal se omsorg, lek, dannelse og læring, herunder språklæring i sammenheng.» Statistikk hentet fra Utdir-veilederen: Språk i barnehagen – mye mer enn prat. Denne veilederen ligger til grunn for mye av praksisen i våre barnehager og danner dermed grunnlaget for innholdet i barnehagens del av språkplanen for oppvekst på Vegårshei.

I denne sammenheng bruker vi «Barnehagesekken» som et visuelt overgangsobjekt for ansatte, barn og foresatte. Det er viktig at vi i barnehagesektoren er enige om hva barna våre skal ha med seg fra barnehagen når det kommer til konkret språkarbeid. Innholdet i Barnehagesekken er knyttet til eventyr, sanger, leker, rim og regler. Det kan gi barna gode fellesskapsopplevelser i barnehagetiden, trygghet i overgangen mellom barnehage og skole og et fint startpunkt for lærere i småskolen.

Det strukturerte språkarbeidet i barnehage

Barnehagen på Vegårshei legger til rette for språkgrupper. I språkgruppen starter den voksne med dialogisk lesing, etterfulgt av bobling rundt fokusord. Gruppen snakker om begrepet, ser på bilder, klapper stavelser, undrer rundt konkrete og spiller Memory med nøkkelord. Mot slutten av språkgruppen blir det lagt til rette for lekaktivitet som for eksempel: rim, regler, sang, maling eller rollelek. Hovedfokuset i dialogisk lesing (mediesning) er samtalen mellom barna og den voksne, og at man bruker samme bok flere ganger. Dette er et godt redskap for å utvikle barns språk og vokabular. Gode bøker for dialogisk lesing har mange bilder med detaljer og ikke så mye eller kompleks tekst.

Høytlæsning skjer både i samtale og i uformelle situasjoner i barnehagehverdagen, for eksempel at et barn kommer med en bok og gir uttrykk for at de ønsker å bli lest for. Forskning viser at høytlæsning for barn gir god språklig gevinst, ved at det styrker talespråket og barnas lese- og skriveferdigheter. Høytlæsning er en verdifull aktivitet for barna her- og nå.

Kjennetegn på god praksis:

- Alle barn blir lest for hver dag
- Dialogisk lesing med alle barn
- Barnehagen har et godt utvalg av bøker, lett tilgjengelige for barna
- Det er alltid mulighet for barna å trekke seg tilbake med et bok

Det uformelle språkarbeidet i barnehagen

I barnehagen skjer språkutvikling hele dagen – i lek, i rutinesituasjoner, i samspill og i møte med voksne og barn. Den uformelle språkopplæringen er en naturlig og integrert del av hverdagen, og bygger på barnas egne interesser, nysgjerrighet og behov for å uttrykke seg og bli forstått.

Gjennom samtaler ved matbordet, i garderoben, på tur, i rollelek og under høytlæsning, får barna rike og varierte erfaringer med språk. De møter nye ord, lærer å stille spørsmål, forhandle, forklare og fortelle. Personalet har en viktig rolle som språkmodeller – de lytter, setter ord på handlinger og følelser, utvider barnas ytringer og skaper rom for dialog.

Barnehagens språkmiljø skal være trygt, stimulerende og inkluderende. Alle barn skal oppleve mestring og få støtte i sin språkutvikling, uavhengig av morsmål og språklig bakgrunn. Gjennom bevisst bruk av eventyr, sanger, rim og regler, samt lek og bevegelse, legges et solid grunnlag for videre språklæring og skolegang.

3-4 åringer

Sosial kompetanse og lekekompetanse

Øve seg på å:

- dele med andre
- vente på tur
- ta imot korte beskjeder
- følge regler
- kje på seg selv
- holde fokus over tid
- ha felles oppmerksomhet
- mestre overganger
- hevde seg i lek og stå opp for seg selv
- uttrykke sine egne tanker og meninger
- kunne trøste

Hva kan vi forvente av 3-4 åringer:

- Har et variert lekerrepertoire: begynnende rollelek, konstruksjonslek og regeltekst
- Inviterer andre barn og blir invitert inn i lek
- Øver seg på å tilnærme seg lek på en positiv måte, med støtte fra voksen ved behov
- Viser adekvat oppførsel og reaksjon i samspill med andre
- Klarer å regulere seg selv i hverdagslige aktiviteter på avdelingen (måltid, garderobe, lek)
- Viser empati og evne til å sette seg inn i andres opplevelser

Kommunikasjon, språk og tekst

- Kjenner til eventyrene Bukkene Bruse, Rødheite og ulven, og Skinnvotten
- Kan gjenta sanger og regler
- Bruker baker aktivt – høytlæsning, dialogisk lesing (språkgrupper)
- Øver seg på å bruke preposisjoner
- Setter sammen setninger med ord i riktig rekkefølge
- Kan uttrykke egne ønsker, behov og følelser verbalt
- Kan begynne å kjenne igjen bokstaver (navnet sitt)

Antall, rom og form

- Begynner å få kjennskap til tallrekka 1-10 (tall og symboler i spill)
- Har begynnende ferdigheter i møte med geometriske figurer
- Sorterer i kategorier: farger, størrelse, form
- Bruker noen overbegreper som for eksempel møbler, frukt, farger
- Har ferdigheter om ord som betyr «det samme som» og «det motsatte av» (stor-liten, kort-lang)

5-6 åringer

Sosial kompetanse og lekekompetanse

Øve seg på å:

- vente på tur
- dele med andre
- hjelpe hverandre
- ta imot beskjeder og følge regler
- kje på seg selv
- følge sosiale spilleregler
- sette ord på egne og andres følelser gjennom blant annet SmART og andre verktøy
- lytte til andres tanker og meninger

Hva kan vi forvente av 5-6 åringer:

- Deltar i rollelek, konstruksjonslek, regeltekst og tar ulike roller
- Inviterer andre inn i lek
- Bruker fantasi og undring i lek
- Deltar aktivt i brett- eller kortspill
- Håndterer å tape i spill og lek
- Ber om hjelp og støtte fra hverandre eller fra voksen

Kommunikasjon, språk og tekst

- Kan ulike eventyr og kan formidle innholdet ved hjelp av konkrete, drama og andre estetiske fag, gjerne i kombinasjon
- Har kjennskap til et mangfold av sanger, regler og bøker
- Uttrykker seg estetisk/kunstnerisk ved hjelp av ulike materialer
- Kan følge et prosjekt over lengre periode
- Behersker bruk av vifter, galler og fantasifortellinger mm
- Leseskriver og har begynnende skrivekompetanse både med blyant og digitalt

Antall, rom og form

- Er kjent med tallrekka 1-20
- Deltar aktivt i spill der man må telle (Yatzy, Stigespill, kortspill osv)
- Bruker bøker og eventyr som inneholder tall, form og rom
- Kategoriserer ord og gjenstander
- Bruker egen kropp i lek og aktivitet for å utvikle romforståelse (lengde, høyde)
- Reflekterer og undrer seg sammen med andre uten at man har et svar (filosofisk holdning)

Skolefritidsordning

**Språklek, bøker, fortelling, inkluderende
språkmiljø og språkbevisste pedagoger**

Språkutvikling gjennom bøker og fortelling

- Bruke biblioteket aktivt i grupper
- Voksne kan legge til rette for høytlesning, men også oppfordre barn til egenlesning
- Tilby bøker som er tilpasset barnas alder og utvikling
- Arrangere dialogisk lesing i gruppe
- Gi barna anledning til å fortelle om bøkene de har lest til andre barn
- Oppfordre barna til å lese høyt for hverandre

Språkstimulering for flerspråklige barn

- Språkstimulering gjennom lek
- Språkstimulering gjennom voksenstyrte aktiviteter
- Lekegrupper som motiverer flerspråklige barn til å bruke språket
- Samtale om ord og tema som har oppstått i hverdagen
- Presentere språkspill, som for eksempel Scrabble eller tavlespill

Inkluderende språkmiljø, språkbevissthet og språkstimulering

- Samtale med barna der de får mulighet til å stille spørsmål, undre seg og fortelle
- Språkstimulering gjennom samling: med sang, rim og regler
- Profesjonelle voksne med høy grad av bevissthet på språk og samtale med barn

Lytting og kommunikasjon

- Faste sanger og faste temasamlinger, som stimulerer til språkutvikling og refleksjon
- Barnemøter hvor barna selv får bidra og foreslå aktiviteter som skal gjennomføres på SFO
- Barnemøter hvor barna selv leder møtene

Lek og språk

- Språkleker og sangleker
- Lek som frivillig og lystbetont aktivitet (lekens egenverdi)
- Rollelek hvor voksne sørger for at alle barna får en rolle der de har mulighet til å utvikle eget språk. Voksne skal unngå at noen barn får passive roller
- Lære å lytte til hverandre gjennom lek
- Oppfordre til å bruke språket i samspill med andre barn og voksne

Språkplan 1. og 2.trinn

Lesing - skrijving - muntlighet
- digitale ferdigheter

Grunnleggende ferdigheter på 1. og 2. trinn

LESING

Elevene skal:

- bruke forkunnskaper og skaffe seg overblikk før lesing
 - lese enkle tekster på papir og skjerm
 - finne tydelig uttrykt informasjon
 - bruke egne ord, trekke enkle slutninger og kommentere innhold
-

Slik jobber vi med lesing på 1. og 2. trinn

- Arbeid med stavelser og rytme i ord
- Høytlesning daglig
- Veiledet lesing med pedagog
- Fast bibliotektime
- Innføring i lesestrategi (BO-blikk)
- Bruk av digitale og analoge lesetreningstøys (f.eks. Aski Raski)

1. trinn – Fokus på begynneropplæringen

- Bokstavinnlæring (1–2 bokstaver i uken)
- Bokstavjakt og lydoppdrag (f.eks. «tell ting med t-lyd»)
- Språkstafett og lekbaserte språkaktiviteter
- Arbeid med ordinnlæring: finne ord, dele ord, ord i ord
- Språkspill: alias, memo, rim-lotto, bananspill, bingo, LØKO
- Varierte aktiviteter: letekryss, kryssord, bildekort, hentediktat, natursti
- Aktiv bruk av Språkløyper
- Lesing av enkle, korte tekster med bildestøtte

2. trinn – utvikling av avkoding og leseflyt

- Repetisjon av bokstavlyder, diftonger og lydbinding
 - Ordavkoding, ordkjeder og høyfrekvente ord
 - Lesekvart
 - Variert organisering: leseater, repetert lesing, korlesing, lesegrupper
 - Leseoppgaver
 - Kjennskap til forfattere som Astrid Lindgren og Anne Cath. Vestly
 - Klassebibliotek og enkel tilgang til bøker
 - Lese ulike teksttyper, også sammensatte tekster
 - Lese regnefortellinger og oppgavetekster
-

Bibliotektime med skolebibliotekar

Samling med bokpresentasjon, sjangerlære eller høytlesning

Utlån, egenlesing og bokkasser til klassen etter avtale

Ressurser i lesing

Lesefremdrift i Teams, Leseater, Kor Arti, Aski Raski, iMAL, Ordriktet 1–2, Salaby Skoleveien 1–2, Spireserien, Lesekloden, Språkløyper og Løko

SKRIVING

Elevene skal:

- lage enkle notater og gjøre små endringer i tekst
- skrive lyddrett for hånd og på tastatur
- kombinere skrift med bilder og symboler
- uttrykke meninger, erfaringer og beskrivelser i enkle tekster

Slik jobber vi med skrijving på 1. og 2. trinn

- Skrijving i alle fag
- Lage tankekart
- Lage plakater og enkle bøker
- Arbeid med ord- og setningsskriving knyttet til tema

1. trinn – begynne å skrive

- Bokstavinnlæring parallelt med skriveopplæring
- Skriveøvelser og bokstavhuset
- Sporing av bokstaver
- Lage bokstaver i ulike materialer
- Lydanalyse: første, midterste og siste lyd
- Myldrebilder: «Jeg ser»-setninger
- Lese ord med bildestøtte
- Skrive korte tekster om egne opplevelser
- Innføring i eventyr og tegneserier
- Stasjonsundervisning med skrivestasjon

2. trinn – utvikle tekstsaking

- Ukentlige øveord
- Lekbasert skrijving: handlelister, plakater og menyer
- Variasjon: friskrijving, bilder, hentedikttat, PC/iPAD, lyd støtte
- Samskriving (felles tekstsaking)
- Veiledet skrijving og skriverammer

Fokus i rettskriving og tegnsetting

- Stor bokstav
- Spørreord
- Stumme lyder, diftonger, dobbel konsonant, o som å-lyd
- Kj-/gj- ord
- Punktum, spørsmålstegn, utropstegn

Ressurser i skrijving

Finskriftbok, Safari skrivebok, Salaby «Lær å skrive», Aski Raski, Elle Melle, iMAL, Book Creator.

MUNTlige FERDIGHETER

Elevene skal:

- lytte etter informasjon
- ta ordet etter tur og gi tilbakemeldinger
- gjengi innhold og stille spørsmål
- fortelle om opplevelser og faglige emner
- begrunne meninger

Slik jobber vi med muntlige ferdigheter på 1. og 2. trinn

- Daglige morgensamlinger
- Fellessamlinger hvert halvår
- Arbeid med å beskrive, fortelle og gjenfortelle
- Bevissthet om lytting, turtaking og samtaleregler
- Kreativ muntlighet: sang, rollespill, skuespill og lek
- Arbeid med rim, vitser og gåter
- Aktiv begrepslæring i alle fag

1. trinn

- Frost språkleker: rim, stavelser, lytting, alias
- Språklek, f.eks. KIMS lek
- Begrepslæring med bilde-ord-forbindelser

2. trinn

- Presentere kalender (dato, måned, vær og ukedag) på norsk/engelsk
 - Gjenfortelle leste/hørte tekster
 - Arbeid med undring og spørsmål
 - Samtale med fokus på tema
 - Trene på å uttrykke meninger saklig
 - Leseteater
 - Presentere arbeid og gi muntlig respons
-

DIGITALE FERDIGHETER

Elevene skal:

- bruke enkel tekst- og bildeformatering
- lagre arbeid og følge personvernregler
- gjøre enkle søk
- lage enkle digitale produkter med tekst, bilde og lyd
- bruke digitale verktøy i kommunikasjon
- opptre med digital dømmekraft

Slik jobber vi med digitale ferdigheter på 1. og 2. trinn

Felles

- Tastaturbruk og grunnleggende skrivetrening
- Bli kjent med Word
- Bruk av Salaby, Aski Raski, Ordriket
- Søke etter enkel informasjon på internett

1. trinn

- Øve på passord og innlogging (Feide, PC)
- Utforske tastaturet gjennom lek
- Gjenkjenne bokstaver og tall på tastatur
- Skrive bokstaver og ord i Word

2. trinn

- Mer avansert tastaturetrening (f.eks. Salaby-oppgaver)
- Skrive tekst i Word
- Navigere til ressurser som Multi Smart Øving, Salaby, Aski Raski
- Lese inn tekst i Teams (Lese fremdrift)
- Bruke apper som Book Creator
- Enkel koding (BlueBot, Kidsakoder, Salaby)
- Lese inn replikker i PuppetPals

Ressurser i digitale ferdigheter

Salaby «Lær å skrive», Aski Raski, Kidsakoder, Ordriket, A-universet, Multi Smart Øving, Book Creator, PuppetPals.

KARTLEGGING – for å tilpasse opplæring, følge utvikling og identifisere behov:

- **Carlsten leseprøve** (høst/vår, begge trinn)
- **Udires digitale kartleggingsprøve i lesing** (1. trinn, vår)
- **Udires digitale kartleggingsprøve i regning** (1. trinn, vår)
- **Aski Raski** (etter behov, 1.–2. trinn)

$$2+2=4$$

Språkplan 3. og 4. trinn

Lesing - skrijving - muntlighet
- digitale ferdigheter

LESING

Nivå 1

Elevene skal:

- aktivere forkunnskaper før lesing
- lese enkle tekster på papir og skjerm
- finne informasjon som står tydelig uttrykt
- bruke egne ord, trekke enkle slutninger og kommentere innhold

Nivå 2

Elevene utvikler videre evne til å:

- lese med flyt og utholdenhet
- finne informasjon i tekster med konkurrerende informasjon
- identifisere tema, se tydelige sammenhenger
- stille spørsmål, vurdere innhold og knytte til erfaring og fagkunnskap

Slik jobber vi med lesing på 3. og 4. trinn

- daglig lesekvart, leselekse hver uke og jevnlig høytlesning
- bibliotektime med presentasjon, utlån og egenlesing
- lesing av skjønnlitteratur og fagtekster
- veiledet lesing med pedagog
- leseater og innøvning av intonasjon
- arbeid med lesestrategier og begreper
- verktøy som Aski Raski, digitale ressurser og lesetreningsverktøy

3. trinn

- lesekurs/prosjekt høst og vår
- kjennskap til Roald Dahl og Astrid Lindgren
- repetert og dialogisk lesing
- stasjonsundervisning og uteskole knyttet til leseforståelse
- øving i å hente informasjon fra tekst, bilder og diagrammer

4. trinn

- leseprosjekter
- kjennskap til Jørn Lier Horst, Roald Dahl og Astrid Lindgren
- arbeid med oppskrifter, regnefortellinger og problemløsning
- lese tabeller (tv-guide, busstabell og resultatliste)
- flere metoder: skumlesing, tankekart, Ob i
- leseater
- finne informasjon i tekst

Ressurser i lesing

Eksempler: Lesefremdrift i Teams, Leseteater, Aski Raski, iMAL, Leseteet, Ordrikt, Salaby, Spireserien, Lesekloden, Språkløyper.

SKRIVING

Nivå 1

Elevene skal:

- lage notater og bruke enkle kilder
- beherske lydrett skrivning
- kombinere bilder, tegninger og tekst
- uttrykke meninger, erfaringer og beskrivelser i enkle tekster

Nivå 2

Elevene utvikler videre evne til å:

- bruke kilder og kildehenvisning
- omarbeide tekster etter tilbakemeldinger
- skrive strukturert og oversiktlig
- uttrykke meninger, stille spørsmål og variere teksttype
- reflektere over egne og faglige erfaringer

Slik jobber vi med skrivning på 3. og 4. trinn

- ukentlige øveord
- tankekart, skriverammer og visuelle igangsettere
- hentedikta
- systematisk arbeid med rettskriving og tegnsetting
- fokus på funksjonell håndskrift (Letter School)

3. trinn

- skrivekurs høst og vår
- veiledet skrivning, nøkkelord, «jeg vet»-setninger
- tenkeskriving, friskrivning og lekbasert skrivning
- trening på hele setninger
- skrive fortellinger med tydelig struktur
- innføring i ulike sjangre: dikt, fortelling, tegneserie, eventyr, rapport/logg, faktatekst
- fokus i rettskriving: stor bokstav, punktum/spørsmålstegn/utropstegn, 100 høyfrekvente ord, ordklasser og enkle rettskrivningsregler.

4. trinn

- adjektiv-historier og bokomtaler
- skrive faktatekster og fortsettelser
- lage aviser/blader og plakater (BookCreator)
- felles brosjyrer og temacollager
- sjangre: brev, dikt, fortelling, eventyr, faktatekst
- skrive tekster med innledning, hoveddel og avslutning
- fokus i rettskriving: stor bokstav, komma, bøyning av ordklasser, konsonantregler (dobbel/konsonantforbindelser).

MUNTlige FERDIGHETER

Nivå 1

Elevene skal:

- lytte etter informasjon
- kombinere språk med andre uttrykksmidler
- ta ordet etter tur, gi tilbakemeldinger og gjenfortelle
- uttrykke egne meninger og opplevelser

Nivå 2

Elevene utvikler videre evne til å:

- skille fakta og mening
- variere språk og bruke digitale uttrykk
- stille utdypende spørsmål og følge opp dialoger
- argumentere og beskrive faglige erfaringer

Slik jobber vi med muntlige ferdigheter på 3. og 4. trinn

- fellessamlinger for 1.–4. trinn hvert halvår
- treningsområder: beskrive, fortelle og gjenfortelle
- lytte- og samtaleregler
- kreativ muntlighet: sang, skuespill og rollespill
- læringspartner i samtaler

3. trinn

- daglige morgensamlinger
- dialogisk undervisning
- lek for språk og kommunikasjon
- muntlig diktning og argumentasjonstrening

4. trinn

- formulere spørsmål og intervju
- presentere tekster muntlig (PowerPoint/Keynote)
- lage lydfiler eller dukketeater (PuppetPals)

Ressurser i muntlighet

Alias, Kortskalle, Villkatten, «Hvem er jeg?», Doble, BookCreator, PuppetPals.

DIGITALE FERDIGHETER

Nivå 1

Elevene skal:

- enkel formatering av tekst/bilde
- lagre arbeid og følge regler for personvern
- gjøre enkle søk
- lage enkle digitale produkter med tekst, bilde og lyd
- bruke digitale verktøy i kommunikasjon
- vise digital dømmekraft

Nivå 2

Elevene utvikler videre evne til å:

- navigere og bruke digitale begreper
- finne, lagre og referere kilder
- lage digitale produkter med flere medietyper
- dele og kommunisere digitalt
- vise hensyn og god nettkultur

Slik jobber vi med digitale ferdigheter på 3. og 4. trinn

- touchmetoden og tastaturtrening
- Word og PowerPoint
- bruke Itslearning
- arbeid i Salaby, spireserien, lesekloden
- enkel koding (BlueBot, Kidsakoder)

3. trinn

- skrive tekst i Word
- finne frem på Itslearning
- søke etter fakta

4. trinn

- lage tekst med bilder (Word, BookCreator)
- levere oppgaver via itslearning
- nettvett og kritisk vurdering av kilder
- presentasjoner i PowerPoint
- navigere nettet mer målrettet

Ressurser i digitale ferdigheter

Tastaturbo, BookCreator, Kidsakoder, Ordriket, Multi Smart Øving, A-universet, Salaby.

Språkplan 5.-7. trinn

Lesing - skrijving - muntlige ferdigheter - digitale ferdigheter

LESING

Elever på nivå 2 skal lese enkle tekster med flyt, finne informasjon som står tydelig uttrykt og kunne samtale om innholdet. De skal kunne gjenkjenne sentrale tekster, identifisere hovedtema og vurdere innholdet ut fra faglig kunnskap og egne erfaringer.

På nivå 3 skal elevene variere lesemetode etter formålet, bruke strategier for å forstå og systematisere innhold, vurdere kilder og forstå både eksplisitt og implisitt informasjon.

Arbeidsmåter i lesing

Skolen arbeider bredt og variert med lesing. Elevene har daglig lesekvart, bruker biblioteket aktivt, og leser autentiske tekster i mange sjangre – fra skjønnlitteratur til multimodale tekster som nettsider, tegneserier og lydbøker. De lærer ulike former for lesing, som parlesing, gruppelesing og korlesing, og bruker digitale opptak for å utvikle høytlesing.

I tillegg jobbes det med:

- sortering av informasjon
- tankekart og andre læringsstrategier
- lesing av noter, mønstre, oppskrifter og kart
- tekstoppgaver i alle fag
- arbeid med høyfrekvente ord og begrepsforståelse
- ordbøker og den systematiske lesestrategien OBI
- verktøy som Aski Raski
- klasselesekurs og deltakelse i Bokslukerprisen

Trinnspesifikk progresjon:

- 5. trinn: synonymer, antonymer og kategorisering
- 6. trinn: sammensatte ord, stumme bokstaver og konsonantbruk
- 7. trinn: utvide ordforråd og bruke fagbegreper variert

MUNTLEGE FERDIGHETER

Muntlige ferdigheter omfatter lytting, deltakelse i samtaler, bruk av verbalspråk og andre uttrykksformer, og evne til å argumentere.

På nivå 2 skal elevene lytte etter relevant informasjon, skille fakta fra meninger og stille utdypende spørsmål.

På nivå 3 skal de tolke muntlige tekster med konkurrerende informasjon, bruke verbalspråk bevisst, videreutvikle andres innspill og bruke fagterminologi.

Arbeidsmåter i muntlighet

Elevene arbeider muntlig i mange fag gjennom:

- sang og høytlesing
- fortelling og forklaring
- bruk av faguttrykk og samtaler med matematisk språk
- presentasjoner og vurdering av stemmebruk og kroppsspråk
- rollespill, teater og debatt
- gruppearbeid og muntlige opptak

Trinnspesifikk progresjon:

- 5. trinn: lede sommeravslutning, Blime-låt, lede oppvarming
- 6. trinn: tale på 17. mai, lede kroppøving
- 7. trinn: lede hele kroppøvingstimer, lage videoinnslag og fremføre for eksternt publikum

SKRIVING

Elever på nivå 2 skal bruke kilder, oppgi dem, bearbeide tekster og skrive leselige og oversiktlige tekster. De skal uttrykke meninger, beskrive, systematisere og reflektere over egne erfaringer.

På nivå 3 skal elevene bruke varierte kilder, vurdere og revidere egne tekster, bygge tekster etter fagets uttrykksformer, argumentere tydelig og dokumentere kunnskap og arbeidsprosesser.

Arbeidsmåter i skriving

Skolen legger vekt på både håndskrift og tastaturflyt (touch-metoden). Elevene øver på å hente ut nøkkelord, lage tankekart og produsere ulike presentasjoner. De får støtte gjennom skrivestartere, skriverammer og modelltekster i ulike sjangre.

Det jobbes systematisk med:

- rapportskriving
- multimodale tekster
- loggskriving og egenvurdering
- tydelige svar i fag
- forklaringer i matematikk
- begrepslæring
- verktøy for skrive trening som Aski Raski

Trinnspesifikk progresjon:

- 5. trinn: enkel tegnsetting, bøyning av ordklasser, fortellende og argumenterende tekster
- 6. trinn: grunnleggende rettskriving og skriving i flere sjangre
- 7. trinn: beherske alle ordklassene, språkvariasjon, revisjon av tekster og planer for egen trening

DIGITALE FERDIGHETER

Elever på nivå 2 skal kunne tilpasse innstillinger, navigere digitalt, finne og lagre informasjon og følge regler for personvern.

På nivå 3 skal de bruke digitale formkrav i tekster, organisere informasjon, kombinere medietyper i digitale produkter og delta i digital samhandling.

Arbeidsmåter i digital kompetanse

Arbeidet inkluderer:

- bruk av Office-programmer (Word, PowerPoint, Excel, Outlook)
- touch-metoden
- opptak av egen stemme
- samskriving og fildelt samarbeid
- hurtigtaster
- blokkprogrammering og koding
- navigasjon i ulike fagprogrammer
- kildekritikk og kildebruk
- KI-verktøy som Copilot, KI Agderskolen og ChatGPT

Trinnspesifikk progresjon:

- 5. trinn: lage mappestrukturer, stopmotion
- 6. trinn: vedlikeholde filstruktur og lage film
- 7. trinn: digitale fortellinger, podcast

Språkplan 8.-10. trinn

Lesing - skrivning - muntlige ferdigheter - digitale ferdigheter

Oppfølgingsordningen OO2022

LESING

Mål (nivå 4–5)

Elevene skal utvikle strategier for kritisk og selvstendig lesing.

De skal kunne finne implisitt informasjon i komplekse tekster, forstå motstridende budskap og vurdere kilder kritisk. På nivå 5 skal de også mestre ukjente teksttyper og trekke slutninger basert på dyptliggende sammenhenger.

Slik jobber vi

- Variert lesing: fagtekster, skjønnlitteratur, høytlesing, parlesing, søkelesing, stillelesing.
- Arbeid med tekster i flere sjangre og på ulike språk.
- Bruk av illustrasjoner, diagrammer, tabeller og multimodale ressurser.
- Tekststrategier og lesemetoder (Malimo Idebank mm).
- Fagbegrepsarbeid, definisjoner og ordforrådsbygging gjennom spill og aktiviteter.
- Systematisk arbeid med kilder og nettleasing.

Progresjon

8. trinn: Repetisjon av strategier + ulike lesemetoder.

9. trinn: Ta i bruk strategier etter behov og situasjon.

10. trinn: Mestre og velge hensiktsmessige strategier selvstendig.

SKRIVING

Mål (nivå 4–5)

Elevene skal planlegge, utforme og revidere faglige tekster ved hjelp av relevante kilder og strategier.

På nivå 5 viser de helhetlig argumentasjon, avansert fagterminologi og kritisk refleksjon over egen skriveprosess.

Slik jobber vi

- Notatskriving, tenkeskriving og oppgaveløsning i ulike fag.
- Sjangermodeller og skriverammer.
- Prosessorientert skriving med utkast, tilbakemeldinger og revisjon.
- Tverrfaglig tekstsaking.
- Arbeid med multimodale tekster (plakat, PowerPoint, brosjyre).
- Bygging av begrepsforståelse gjennom begrepsordbøker og definisjonsarbeid.

Progresjon

8. trinn: Fortelling, leserinnlegg, refleksjon, journal, rapport, logg.

9. trinn: Novelle, tolkning, appell, refleksjon, drøfting.

10. trinn: Novelle, fagartikkel, argumenterende tekst, klassisk analyse, evt. essay.

MUNTlige FERDIGHETER

Mål (nivå 4–5)

Elevene skal kunne delta i faglige samtaler, bygge argumentasjon, tolke muntlige og multimodale tekster og tilpasse språk etter formål, situasjon og mottaker.

Slik jobber vi

- Presentasjoner og faglige framlegg.
- Samtale og diskusjon om tekster, filmer, serier og sanger.
- Arbeid med etiske dilemmaer og aktuelle samfunnstemaer.
- Podkast, hørespill og filmproduksjon.
- Tilbakemelding på muntlige prestasjoner.
- Fagsamtaler og argumentasjonstrening (bl.a. partidebatt ved valg).

Progresjon

8. trinn: PowerPoint-presentasjon, ev. introduksjon til fagsamtale.

9. trinn: Fagsamtaler i grupper og med lærer.

10. trinn: Presentasjon som grunnlag for fagsamtale (forberedelse til muntlig eksamen).

DIGITALE FERDIGHETER

Mål (nivå 4–5)

Elevene skal kunne bruke digitale verktøy hensiktsmessig, kritisk og etisk.

De skal mestre kildebruk, digital kommunikasjon, produksjon av digitale produkter og ivaretagelse av personvern.

Slik jobber vi

- Bruk av Office-programmer og strukturert lagring.
- Bruk av It's Learning til innleveringer og prøver.
- Kildekritikk, kildehenvisning og bruk av digitale oppslagsverk.
- Lyd- og filmredigering.
- Opplæring i digital etikk og lover (inkl. Delbart).
- Bruk av KI-verktøy på en ansvarlig måte.

Progresjon

8. trinn: Personvernopplegg med politiet (Delbart).

9. trinn: Kurs i kildebruk.

10. trinn: Avsløre falske nyheter (naturfag).

Utarbeidet i forbindelse med satsingen OO2022, Språk 0-16 år